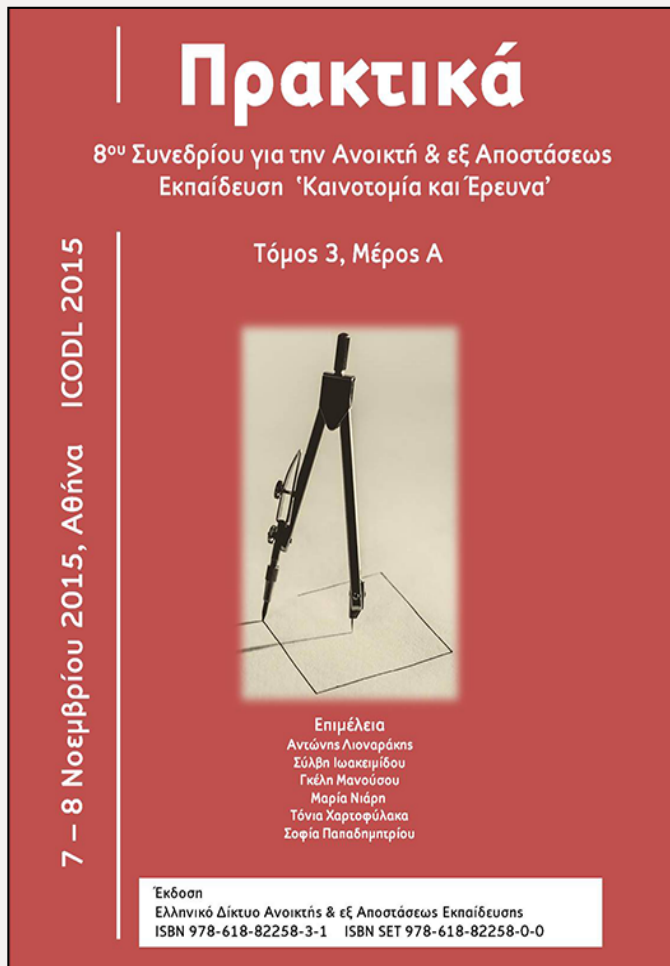

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τομ. 8, 2015

Ευρωπαϊκό ή Αμερικανικό στυλ ΜΥ για την εξΑΜ;
Η περίπτωση του ευρωπαϊκού μαθησιακού υλικού
του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Τριβέλλα Λαμπρινή ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ
<http://dx.doi.org/10.12681/icodl.66>

Copyright © 2015 ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ &
ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

To cite this article:

Τριβέλλα (2015). Ευρωπαϊκό ή Αμερικανικό στυλ ΜΥ για την εξΑΜ; Η περίπτωση του ευρωπαϊκού μαθησιακού υλικού του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 8, .

**Ευρωπαϊκό ή Αμερικανικό στυλ ΜΥ για την εξΑΜ;
Η περίπτωση του ευρωπαϊκού μαθησιακού υλικού του Ελληνικού Ανοικτού
Πανεπιστημίου**

**A European or an American style of learning material creation for d- learning?
The case of the European learning material of Hellenic Open University**

Λαμπρινή Τριβέλλα

Πολιτισμολόγος

Msc: Συγκριτική Παιδαγωγική με ειδίκευση σε ζητήματα ποιότητας της εκπαίδευσης

ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ

ltrivella@yahoo.gr

Abstract

This paper intends to highlight the difference between the European and the American style of creation in the field of Distance Learning and also to pinpoint their unrevealed interrelation. Firstly, the importance of the learning material for the distance learning and consequently for the distance educational systems is mentioned. Then, some basic characteristics of the learning material according to the European style of creation are pinpointed. There is also a brief annotation for the relationship of the learners and the learning material, which is affected mainly by the different characteristics, experiences, skills and the knowledge which the learners already have. After that, there is an analysis of some fundamental points of joint and variation between these two approaches of creating learning material. Two examples of specific learning material are presented to highlight some basic advantages and disadvantages of these two approaches, which were selected from Greece and America.

In the end, some conclusions are drawn and some suggestions are stated in relation with the comparative presentation of the two specific learning materials. The first specific learning material is that of Arts I, of the undergraduate program of Hellenic Cultural Studies, faculty of humanities, Hellenic University of Patras, Greece and secondly, the Survey of Western Art I, of the undergraduate program of Art History, faculty of Humanities, Athabasca university of Canada.

Key-words: *learning, learner, education, distance learning, Europe, America, style, Information and Communication Technologies (ICT)*

Περίληψη

Αυτή η μελέτη σκοπεύει να τονίσει τη διαφορά ανάμεσα στο ευρωπαϊκό και το αμερικανικό στυλ δημιουργίας μαθησιακού υλικού στην εξ αποστάσεως μάθηση καθώς επίσης και να αναδείξει την βαθύτερη σχέση μεταξύ τους.

Πρώτα από όλα, αναφέρεται η σημαντικότητα του μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση και κατ'επέκταση για τα εξ αποστάσεως συστήματα εκπαίδευσης. Κατόπιν, αναδεικνύονται ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά του μαθησιακού υλικού σύμφωνα με το ευρωπαϊκό στυλ δημιουργίας του. Επίσης, σχολιάζεται εν συντομία η σχέση των μαθητευόμενων και του μαθησιακού υλικού, του οποίου η δημιουργία σχετίζεται και με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά, τις

διαφορετικές εμπειρίες, δεξιότητες και την ήδη-αποκτηθείσα γνώση του μαθητευομένου.

Επιπροσθέτως, αναλύονται ορισμένα θεμελιώδη σημεία σύγκλισης και απόκλισης μεταξύ αυτών των δύο προσεγγίσεων δημιουργίας μαθησιακού υλικού. Παρουσιάζονται παραδείγματα συγκεκριμένου υλικού που αναδεικνύουν ορισμένα βασικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των δύο προσεγγίσεων που επιλέχθηκαν από την Ελλάδα και την Αμερική. Στο τέλος, παραθέτονται ορισμένα συμπεράσματα και προτάσεις με αφορμή τη συγκριτική παρουσίαση δύο συγκεκριμένων πακέτων ΜΥ. Το συγκεκριμένο υλικό είναι οι Τέχνες I του προπτυχιακού προγράμματος των ελληνικών πολιτισμικών σπουδών της σχολής ανθρωπιστικών σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου Πάτρας και αντίστοιχα η επισκόπηση της δυτικής τέχνης I, του προπτυχιακού προγράμματος της Ιστορίας της Τέχνης της σχολής ανθρωπιστικών σπουδών του Athabasca university of Canada.

Λέξεις-κλειδιά: μάθηση, μαθητευόμενος, εκπαίδευση, εξ αποστάσεως μάθηση, Ευρώπη, Αμερική, προσέγγιση, ΤΠΕ

Εισαγωγή

Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από πολυσύνθετα, άυλα και "άκεντρα" περιβάλλοντα, τα οποία με τη συνδρομή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ), έχουν μετατραπεί σε τρισδιάστατο άυλο πλέγμα διασυνδέσεων ελεύθερης διακίνησης ιδεών, προϊόντων και χρημάτων που εκτείνεται σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Σε αυτό το πλαίσιο, η εκπαίδευση εκσυγχρονίστηκε και εμφάνισε νέους τομείς που περιλαμβάνουν ευρύτερες ομάδες σπουδαστών και αποτελούν εναλλακτικούς τρόπους εκπαίδευσης όπως είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί ένα ολοκληρωμένο και ανανεώσιμο σύστημα διδασκαλίας και μάθησης που στηρίζεται στη συμβατική εκπαίδευση και χρησιμοποιεί νέες μεθόδους και τις ΤΠΕ για να παρέχει υπηρεσίες σε ευρύτερο και ετερόκλητο κοινό σπουδαστών και για να παράγει μαθησιακό υλικό ειδικά διαμορφωμένο για αυτήν την εναλλακτική μορφή εκπαίδευσης.

Με βάση τα παραπάνω, η εξ αποστάσεως μάθηση αποτελεί μέρος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που στηρίζεται στις ΤΠΕ, περιλαμβάνει το μαθησιακό υλικό κυρίως τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιμόρφωσης (Δια Βίου Μάθηση) και αφορά τους ενήλικες σπουδαστές κάθε ηλικίας, κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου. Παρέχεται από πανεπιστήμια, εκπαιδευτικούς οργανισμούς, κέντρα εκπαίδευσης και άλλους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς σε εθνικό, διεθνές και παγκόσμιο περιβάλλον.

Σε αυτό το πλαίσιο, το μαθησιακό υλικό (ΜΥ) είναι ένας από τους σημαντικούς παράγοντες επιτυχίας αυτού του εναλλακτικού τρόπου εκπαίδευσης και η διαμόρφωσή του έχει άμεση σχέση με τις διαφορετικές ανάγκες, επιθυμίες, απαιτήσεις και κουλτούρες των σπουδαστών, τη διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθεί ο εκάστοτε εκπαιδευτικός οργανισμός καθώς και το διαφορετικό κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Με βάση όλα τα παραπάνω, έχουν παρατηρηθεί δύο τάσεις διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η ευρωπαϊκή και η αμερικανική, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία (Γκικόσος και Κουτσούμπα, 2005; Χαρτοφύλακα, 2011, Anderson,2008; Caplan & Graham,2008 και άλλοι). Όμως, στην παρούσα εργασία καταδεικνύεται η ευρωπαϊκή τάση διαμόρφωσης μαθησιακού

υλικού μέσα από την εξέταση του πολυμορφικού πακέτου μάθησης "Τέχνες Ι: Ελληνικές Εικαστικές Τέχνες" του τμήματος του Ελληνικού Πολιτισμού της σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών προπτυχιακού επιπέδου του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου συγκριτικά με την αμερικανική τάση που επικρατεί στο πανεπιστήμιο Athabasca, USA.

Το μαθησιακό υλικό για την εξ αποστάσεως μάθηση

Η φράση μαθησιακό υλικό καθορίζει το υλικό που σχεδιάζεται, ελέγχεται ποιοτικά και παράγεται για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση από την οπτική της διαδικασίας της εξ αποστάσεως μάθησης. Αποτελεί υλικό που παράγεται σε ποικίλες μορφές, αξιοποιείται στη μαθησιακή διαδικασία με ποικίλους τρόπους, στηρίζεται στις ΤΠΕ και απευθύνεται σε ένα ετερόκλητο κοινό ενηλίκων (Τριβέλλα, 2015). Όντας βασικό συστατικό της εξ αποστάσεως μάθησης, είναι θεμελιώδης πυλώνας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όσον αφορά στην επιτυχία της, στην αξιοπιστία της και στην ανάπτυξή της.

Επίσης, ως τμήμα του συστήματος της εξ αποστάσεως μάθησης, επηρεάζεται σε καθοριστικό βαθμό από τα υπόλοιπα δομικά στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εκτός από τις ΤΠΕ, όπως είναι η πολιτική του εκάστοτε εκπαιδευτικού οργανισμού, οι παιδαγωγικές αρχές που ακολουθούνται στη συγγραφή, ο περιορισμένος χρόνος στο σχεδιασμό, έλεγχο και παραγωγή και άλλα στοιχεία.

Επειδή προορίζεται για την αποκλειστική χρήση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καλείται να ανταποκριθεί και να καλύψει τις ανάγκες των σπουδαστών που αποτελούν μία ιδιαίτερη, ανομοιογενή, να είναι ευέλικτο και προσαρμόσιμο για να συνάδει με τις εξελίξεις στον τομέα της γνώσης, της παιδείας και της αγοράς εργασίας.

Επομένως, το μαθησιακό υλικό είναι αλληλοεξαρτώμενο με τις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και πολιτιστικές εξελίξεις στη σύγχρονη κοινωνία της γνώσης, καθώς προσαρμόζεται για να αντιμετωπίσει επιτυχώς τις προκείμενες προκλήσεις, όντας σημαντικός παράγοντας για τη δια βίου μάθηση (ΔΒΜ), η οποία αποτελεί το βασικό πλαίσιο ανάπτυξης της παιδείας όχι μόνο για την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και για τους Διεθνείς Οργανισμούς που ασχολούνται με αυτήν όπως είναι η Unesco (Eurostat, 15/01/2015).

Η ευρωπαϊκή τάση διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το μαθησιακό υλικό για την εξ αποστάσεως μάθηση είναι πολυσύνθετο, πολυμορφικό και αλληλεπιδραστικό και για αυτό το λόγο διαμορφώνει ένα ολοκληρωμένο πακέτο για κάθε πρόγραμμα σπουδών κυρίως όσον αφορά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Γκιόσος & Κουτσούμπα, 2005, όπως αναφ. στο Τριβέλλα, 2015, σελ.51). Αυτό το πακέτο περιέχει συνήθως το έντυπο υλικό (εγχειρίδιο/οδηγό μελέτης), οπτικοακουστικό υλικό σε CDROM, άρθρα επίκαιρα ως παράλληλα κείμενα για την επικαιροποίηση του μαθησιακού υλικού, χρονοδιάγραμμα μελέτης.

Όμως, αυτό το ολοκληρωμένο πακέτο μαθησιακού υλικού διακρίνεται σε δύο τύπους που αντιστοιχούν σε δύο τάσεις που επικρατούν στο χώρο της εξ αποστάσεως μάθησης και τη διαχωρίζουν σε ευρωκεντρική και σε αμερικανοκεντρική τάση διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού. Η κάθε μία τάση δίνει περισσότερη προσοχή σε διαφορετικό παράγοντα που είναι βασικός στη διαμόρφωση διαφορετικής φύσης μαθησιακού υλικού.

Σε αυτό το πλαίσιο, σε κάθε εκπαιδευτικό οργανισμό που ασχολείται με την εξ αποστάσεως μάθηση και κυρίως τα πανεπιστήμια στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης

Εκπαίδευσης (Ματθαίου, 2012; Πασιάς, 2006; Ασδεράκη, 2008), το μαθησιακό υλικό έχει ως επίκεντρο τον ενήλικα σπουδαστή και το χώρο του, όντας εργαλείο εφαρμογής μιας ευέλικτης, αλληλεπιδραστικής και πολυμορφικής μάθησης (Γκιόσος & Κουτσούμπα, 2005 όπως αναφ. στο Τριβέλλα, 2015, σελ.51).

A) Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η διαμόρφωση μαθησιακού υλικού είναι έργο πολύπλοκο και απαιτητικό, για αυτό το λόγο χρειάζεται ο καθορισμός δομής και στόχων καθώς αποτελεί προϊόν συνεργασίας, συντονισμού και συλλογικής δημιουργικότητας. Συνήθως, το μαθησιακό υλικό για την εξ αποστάσεως μάθηση αποτελεί προϊόν αξιοποίησης έτοιμου υλικού, το οποίο διαμορφώνεται σε νέο πολυμορφικό πακέτο που υποστηρίζει την αυτόνομη μάθηση και ανταποκρίνεται στις εκάστοτε εκπαιδευτικές ανάγκες (Τριβέλλα, 2015, σελ.51).

Ιδίως, για την έντυπη μορφή του μαθησιακού υλικού, δηλαδή το εγχειρίδιο μελέτης που αποτελεί τον πυρήνα της ύλης και βασίζεται στο μαθησιακό υλικό της συμβατικής εκπαίδευσης, παρατηρούνται ορισμένα βασικά στάδια διαμόρφωσής του, η συγγραφή της ύλης/περιεχομένου, η μετατροπή σε μαθησιακό υλικό ειδικά διαμορφωμένο για την εξ αποστάσεως μάθηση, ο έλεγχος περιεχομένου, ο έλεγχος δομής, γλώσσας, σύνταξης, ο έλεγχος γραφικών και η εκτύπωση του οδηγού μελέτης. Αυτά τα στάδια δημιουργίας της έντυπης μορφής μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση, φαίνονται στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 1: Στάδια διαμόρφωσης έντυπου μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στάδια, παρατηρείται ότι δεν είναι ατομική δουλειά ενός ειδικού αλλά μιας ομάδας ειδικών ή μιας ομάδας με υποομάδες ειδικών. Επομένως, η διαμόρφωση έντυπου μαθησιακού υλικού απαιτεί μία ομάδα ειδικών που θα γράψουν το περιεχόμενο ανάλογα με την ειδικότητα και τις γνώσεις τους σύμφωνα με το θεματικό αντικείμενο του μαθησιακού υλικού, μία ομάδα ειδικών στην εξ αποστάσεως μάθηση και στη χρήση εκπαιδευτικής τεχνολογίας για να μετατρέψει το μαθησιακό υλικό σε ειδικά διαμορφωμένο υλικό για χρήση μέσω ΤΠΕ για την εξ αποστάσεως μάθηση, μία ομάδα ειδικών για να ελέγξουν το περιεχόμενο, τη δομή, τη μορφή και τα γραφικά και να τα τροποποιήσουν ή/και να τα διορθώσουν και τέλος να εκτυπώσουν το τελικό προϊόν. Το οπτικοακουστικό υλικό δομείται με βάση το έντυπο υλικό σε ανάλογη μορφή και περιεχόμενο.

Ο διαθέσιμος χρόνος που απαιτείται για την υλοποίηση του έργου και τη παράδοση του ολοκληρωμένου πακέτου μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση παίζει σημαντικό ρόλο για τη λειτουργία και την απόδοση των ομάδων των δημιουργών για την παραγωγή ποιοτικού υλικού. Συνήθως, ο διαθέσιμος χρόνος είναι ελάχιστος και οι δημιουργοί επιδίδονται στη διαμόρφωση ενός ήδη έτοιμου υλικού, το οποίο προσαρμόζουν στους στόχους του νέου μαθησιακού υλικού και αξιοποιούν στο έπακρο το έτοιμο υλικό για να διαμορφώσουν ένα πακέτο αυτόνομης μάθησης που περιέχει ένα εγχειρίδιο/οδηγό μελέτης ως βασική ύλη (Τριβέλλα, 2015, σελ.52). Στις ελάχιστες περιπτώσεις όπου ο χρόνος είναι αρκετός, η διαμόρφωση του μαθησιακού υλικού αρχίζει από τον στρατηγικό σχεδιασμό του, λαμβάνοντας υπόψη τα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά και το προφίλ του "ιδανικού" σπουδαστή, δομώντας ένα ποιοτικό, ευέλικτο και ελκυστικό πακέτο μαθησιακού υλικού.

Το κόστος ανάπτυξης μαθησιακού υλικού κυρίως σε οικονομικούς πόρους αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την ποιοτική παραγωγή του. Συνήθως για κάθε μία ώρα μαθησιακού υλικού κυρίως ψηφιακής μορφής απαιτούνται περίπου 100 ώρες εργασίας (Λιοναράκης, 2009).

Το μαθησιακό υλικό για την εξ αποστάσεως μάθηση, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή τάση διαμόρφωσης, δομείται σύμφωνα με τις αρχές μάθησης και διδασκαλίας ενηλίκων και τη δια βίου μάθηση (Λιοναράκης, 2009). Είναι σχεδιασμένο με σκοπό να διδάσκει τους σπουδαστές στο χωροχρόνο που αυτοί επιθυμούν, άρα είναι εξατομικευμένο, προωθεί την αυτόνομη μάθηση, δίνει κίνητρα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας της μάθησης, στηρίζεται στις ΤΠΕ, αποτελεί εργαλείο επικοινωνίας του συγγραφέα με τον σπουδαστή, είναι απλό εύληπτο, κατανοητό και αποτελεί το βασικό κείμενο στο οποίο στηρίζονται όλες οι άλλες μορφές παρουσίασής του (βίντεο, CDROM, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές και άλλα). Ως πολυμορφικό υλικό ενσωματώνει τη διδασκαλία, καθοδηγώντας προς την κατάρκτηση της γνώσης, επεξηγώντας δυσνόητες πληροφορίες, παρέχοντας ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και παρακινώντας προς την ολοκλήρωση του σκοπού (Λιοναράκης, 2009).

Β) Οι σπουδαστές ως κεντρικός παράγοντας στην ευρωπαϊκή τάση διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση

Η διαμόρφωση του μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση στοχεύει στους μελετητές του, οι οποίοι είναι οι ενήλικες σπουδαστές που ενδιαφέρονται για τυπική ή μη τυπική επιμόρφωση ή εκπαίδευση. Αυτοί αποτελούν ένα ετερόκλητο κοινό με διαφορετική σκέψη και αντίληψη των πραγμάτων. Επίσης, έχουν διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης των πληροφοριών και μάθησης. Είναι απαιτητικοί, με διαφορετικές ανάγκες, επιθυμίες και κίνητρα μάθησης.

Κοινός παρονομαστής των σπουδαστών, σύμφωνα με την Παντανό-Ρόκου (2002, όπως αναφ. στο Τριβέλλα, 2015, σελ.74), είναι ότι:

- Όλοι είναι ενήλικες διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου
- Όλοι είναι ενεργοί πολίτες
- Όλοι πρέπει να έχουν συναισθηματική ανεξαρτησία, δηλαδή να είναι απρόσβλητοι από κάθε κοινωνικό παράγοντα που τους αποσυντονίζει από τη μελέτη τους
- Όλοι έχουν κοινό στόχο την εξ αποστάσεως μάθηση

Το βασικό σημείο αναφοράς αυτού του ετερόκλητου κοινού είναι η μάθηση και το αντικείμενό τους το μαθησιακό υλικό. Σε περίπτωση που αποτύχουν να διαχειριστούν, να μάθουν και να πετύχουν το στόχο τους, το μαθησιακό υλικό

επωμίζεται σε μεγάλο βαθμό την ευθύνη της αποτυχίας, η οποία βαρύνει το εκπαιδευτικό σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και το ίδιο το εκπαιδευτικό ίδρυμα (Τριβέλλα, 2015, σελ.63).

Για αυτό το λόγο, η διαμόρφωση μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στηρίζεται σε στοιχεία όσον αφορά στην έρευνα, στη συλλογή στοιχείων, στην επεξεργασία τους και στη δημιουργία "ιδανικού" προφίλ σπουδαστών το οποίο λαμβάνεται υπόψη για την αποτελεσματικότητα της χρήσης/μελέτης του πακέτου μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση. Τα βασικά στοιχεία αυτού του μοντέλου είναι (Παντανό-Ρόκου, 2002, όπως αναφ. στο Τριβέλλα, 2015, σελ.73):

- τα προσωπικά, τα οποία αναδεικνύουν τις ανάγκες και τα κίνητρα μάθησης,
- οι γνώσεις και δεξιότητες που ήδη έχουν
- οι τρόποι μάθησης για την κατάταξή τους στην αντίστοιχη ομάδα μέσω της βάσης ανατροφοδότησης του συστήματος του εκάστοτε εκπαιδευτικού οργανισμού.

Επίσης, λαμβάνονται υπόψη (Merriam et al, 1991, όπως αναφ. στο Τριβέλλα, 2015, σελ.69):

- η φυσική ωριμότητα του κάθε σπουδαστή (δυσκολία όρασης κλπ),
- η πνευματική ωριμότητα (δυσκολία συγκράτησης πληροφοριών),
- η ψυχολογική κατάσταση,
- οι εμπειρίες του, οι οποίες χρησιμοποιούνται ως έναυσμα και αφετηρία εκπόνησης εργασιών σε πραγματικές συνθήκες περιβάλλοντος.

Η αμερικανική τάση διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Στην Αμερική, αντιθέτως παρατηρείται μία διαφορετική προσέγγιση στη διαμόρφωση μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία συνάδει με τη διαφορετική κουλτούρα του λαού, τις διαφορετικές πολιτισμικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες και δομές που επικρατούν.

Σε αυτή τη χώρα, δίνεται περισσότερη έμφαση στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) και στον διδάσκοντα. Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται στο έπακρο ως τεχνικά μέσα διάδοσης του μαθησιακού υλικού. Με αυτόν τον τρόπο περιορίζεται η σημαντικότητα του μαθησιακού υλικού και παραγκωνίζεται έως ένα βαθμό ο ρόλος του σπουδαστή/μελετητή ως σημαντικός παράγοντας για την αποτελεσματικότητα του μαθησιακού υλικού (Τριβέλλα, 2015, σελ.84).

Η δημιουργία του μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση δεν αποτελεί τον πυρήνα αλλά υλικό που συνοδεύει τα ήδη έτοιμα τηλεοπτικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Πρόκειται για δύο είδη μαθησιακού υλικού που σχεδιάζονται και υλοποιούνται για τον ίδιο σκοπό και είναι αλληλένδετα (Τριβέλλα, 2015, σελ.51). Το οικονομικό κόστος είναι σχετικά χαμηλό και ο χρόνος υλοποίησής τους συγκριτικά με το ευρωπαϊκό μοντέλο είναι συντομότερος.

Η υλοποίηση του μαθησιακού υλικού, σύμφωνα με τους Caplan & Graham (2008) περνάει από 5 στάδια διαμόρφωσης, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 2: βήματα δημιουργίας μαθησιακού υλικού αμερικανικού στυλ

Αυτά τα 5 στάδια διαμόρφωσης ακολουθούνται από τις ομάδες ανάπτυξης μαθησιακού υλικού που περιλαμβάνουν:

- τον συγγραφέα/ ειδικό στο μαθησιακό υλικό, δηλαδή γνώστη του θεματικού αντικειμένου
- τον σχεδιαστή εικόνων
- τον ειδικό ανάπτυξης web2.0/ αξιοποιητή δικτύου
- τον σχεδιαστή διδασκαλίας - ο οποίος επιλέγει μέσα από μία ευρείας κλίμακας ποικιλία μοντέλων σχεδιασμού - εκτελεί και χρέη αξιολογητή
- τον συγγραφέα πολυμέσων και τον προγραμματιστή

Αυτή η προσέγγιση, χρησιμοποιείται σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς των Η.Π.Α., του Καναδά και της Μεγάλης Βρετανίας και συγκεκριμένα χρησιμοποιείται στο πανεπιστήμιο Athabasca του Καναδά (Τριβέλλα, 2015, σελ.51).

Αποκλίσεις και συγκλίσεις των δύο τάσεων

Αυτές οι εκ διαμέτρου αντίθετες προσεγγίσεις όσον αφορά στη διαμόρφωση μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση έχουν εφαρμοστεί πρωτίστως σε πανεπιστήμια της Αμερικής και της Ευρώπης, όπως είναι το Athabasca του Καναδά και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Ελλάδας.

Αφορούν την εξ αποστάσεως μάθηση και απευθύνονται σε ανομοιογενή κοινό σπουδαστών με τις διαφορετικές ιδιαιτερότητές τους, ανάγκες, προσδοκίες και απαιτήσεις τους.

Η αμερικανική προσέγγιση υποστηρίζει περισσότερο το μέσο διάδοσης του μαθησιακού υλικού, δηλαδή την ποιοτική παρουσίαση με τη βοήθεια του διδάσκοντα. Ο εστιασμός στους σπουδαστές/πελάτες είναι υποτονικός και επικεντρώνεται περισσότερο στη βοήθεια από το σύστημα γραμματειακής υποστήριξης του κάθε εκπαιδευτικού οργανισμού (Anderson, 2008), όπως φαίνεται στον πίνακα 1.

Η ευρωπαϊκή προσέγγιση εστιάζει στην προσέλκυση και στην ικανοποίηση των σπουδαστών και δεν αξιοποιεί στο έπακρο τις ΤΠΕ για την παρουσίαση του μαθησιακού υλικού σε μορφή πολυμέσων, όπως θα διαπιστωθεί από τη μελέτη περίπτωσης που ακολουθεί. Οι αποκλίσεις και οι συγκλίσεις αυτών των δύο τάσεων συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: συγκρίσεις και αποκλίσεις του Ευρωπαϊκού και του Αμερικανικού στυλ ΜΥ

Χαρακτηριστικά συγγραφής μαθησιακού υλικού (ΜΥ)	Ευρωπαϊκό στυλ συγγραφής ΜΥ	Αμερικανικό στυλ συγγραφής ΜΥ
Κοινά στοιχεία των δύο στυλ	αφορούν την εξ αποστάσεως μάθηση (εξΑΜ) απευθύνονται σε ανομοιογενή κοινό σπουδαστών με διαφορετικές ανάγκες, ιδιαιτερότητες, απαιτήσεις, προσδοκίες	
Προϋποθέσεις συγγραφής ΜΥ	Γνώση αρχών μάθησης και διδασκαλίας ενηλίκων για την εξΑΜ Γνώση μοντέλου προφίλ μαθητευόμενων	Γνώση χρήσης ΤΠΕ και πολυμέσων στο έπακρο για σχεδιασμό εικόνων που συνάδουν με το θέμα του ΜΥ
Στάδια διαμόρφωσης ΜΥ Για την εξΑΜ	1. Συγγραφή και Μετατροπή σε ΜΥ ειδικό για την εξ ΑΜ 2. Έλεγχος περιεχομένου και τροποποιήσεις 3. Έλεγχος γραφικών και εκτύπωση οδηγού μελέτης	1. Συγγραφή ΜΥ 2. Σχεδιασμός εικόνων βάσει θεματικού αντικειμένου ΜΥ 3. Αξιοποίηση δικτύου 4. Σχεδιασμός διδασκαλίας ΜΥ και αξιολόγηση 5. Προγραμματισμός και συγγραφή ΜΥ σε μορφή πολυμέσων
Κέντρο προσοχής	Η ομάδα στόχος (μαθητευόμενοι)	Το μέσο διάδοσης ΜΥ (ΤΠΕ)
Προϊόν συγγραφής	Εγχειρίδιο που συνήθως παραπέμπει σε πηγές μάθησης για έρευνα και ανακαλυπτική μάθηση συνοδευόμενο ενίοτε με CD ως εναλλακτικό υλικό	Πολυμέσο που συνήθως αποτελείται από αυτοτελή επεισόδια κατάλληλα για μάθηση μέσω της παρατήρησης και διάδρασης
Εφαρμογή στυλ	Ευρώπη: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Πάτρας	Αμερική: Athabasca University, Canada

Η μελέτη περίπτωσης του μαθησιακού υλικού "Τέχνες Ι: Ελληνικές Εικαστικές Τέχνες- Επισκόπηση Ελληνικής Αρχιτεκτονικής και Πολεοδομίας", πτυχιακό πρόγραμμα Ελληνικού Πολιτισμού, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Πάτρας

Σε αυτή την εργασία, έχει επιλεγεί το πακέτο μαθησιακού υλικού "Τέχνες Ι" του προπτυχιακού προγράμματος, Ελληνικός Πολιτισμός, της σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του ΕΑΠ κυρίως για λόγους εξοικονόμησης χρόνου, ευκολίας μελέτης του υλικού, καθώς η γράφουσα έχει προσωπική εμπειρία για αυτό το μαθησιακό υλικό από το προπτυχιακό στάδια των σπουδών της. Επιπροσθέτως, στην Ελλάδα, η πιο έγκυρη, πιστοποιημένη για την ποιότητα παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών αποκλειστικά για την εξ αποστάσεως μάθηση και ολοκληρωμένη εξ αποστάσεως εκπαίδευση επιχειρείται πρωτίστως από το ΕΑΠ που παρέχει προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Αυτός ο εκπαιδευτικός οργανισμός αποτελεί την ιδανική πηγή εκπόνησης αυτής της μελέτης, καθώς οι άλλοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί στο δημόσιο και στο

ιδιωτικό επίπεδο δεν παρέχουν αμιγώς εξ αποστάσεως μάθηση, η οποία αποτελεί κλάδο και όχι την κεντρική φιλοσοφία τους (αρχική σελίδα ΕΑΠ: www.eap.gr, προσπελάστηκε στις 18/07/2015).

Με βάση τα παραπάνω, διερευνάται το συγκεκριμένο πακέτο μαθησιακού υλικού στο πλαίσιο της δομής, της μορφής και του περιεχομένου του για να διαπιστωθεί ο βαθμός σύγκλισης και παρέκκλισης όσον αφορά στη διαμόρφωσή του κατά τις επιταγές της Ευρωπαϊκής τάσης.

Αυτό το πακέτο αποτελείται από τέσσερις τόμους/ εγχειρίδια/οδηγούς μελέτης, το χρονοδιάγραμμα μελέτης, τέσσερις εργασίες που δίνονται σταδιακά στους σπουδαστές καθόλη τη διάρκεια του έτους και εκπονούνται με περιορισμένο χρονικό διάστημα και ένα φυλλάδιο οδηγιών για την ενημέρωση του σπουδαστή για τον τρόπο πρόσβασης στην πλατφόρμα και χρήσης των ΤΠΕ για τις διοικητικές υπηρεσίες, την επικοινωνία με τον καθηγητή-σύμβουλο και την υποβολή των εργασιών.

Από την περιγραφή του πακέτου του μαθησιακού υλικού των Τεχνών, παρατηρείται ότι δεν συμπεριλαμβάνονται άλλες μορφές του υλικού όπως CD, DVD και παράλληλα κείμενα για να επικαιροποιούν τις πληροφορίες των εγχειριδίων. Επομένως, αυτό το μαθησιακό υλικό χρίζει αναβάθμισης, καθώς περιέχει πληροφορίες σχεδόν 15 ετών (χρόνος κυκλοφορίας 1999, 2001). Δεν χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ για την παρουσίαση της ύλης του ΜΥ σε άλλες μορφές. Επομένως, αυτό το μαθησιακό υλικό δεν έχει προσεγγιστεί ολιστικά όσον αφορά στην θεματική του και δεν έχει αναβαθμιστεί η ύλη του.

Τα εγχειρίδια μελέτης - ως βασικός κορμός ύλης - αποτελούν συλλογικούς τόμους που αντιστοιχούν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και περιλαμβάνουν διαφορετικής τεχνολογίας τέχνες. Το κάθε ένα από αυτά έχει παραχθεί από μία ομάδα δημιουργίας μαθησιακού υλικού, η οποία έχει συγκροτηθεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής τάσης/στυλ, και αποτελείται από :

- τον συντονιστή του προγράμματος σπουδών
- τους συγγραφείς του κειμένου του ΜΥ
- τον ειδικό στη μέθοδο μάθησης από απόσταση
- κριτικούς αναγνώστες
- επιστημονικό επιμελητή
- γλωσσικό επιμελητή
- καλλιτεχνικό επιμελητή
- ειδικό ηλεκτρονικής σελιδοποίησης

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η παραγωγή του κορμού του μαθησιακού υλικού περνάει από στάδια:

- στάδιο της συγγραφής του κειμένου του ΜΥ
- στάδιο διαμόρφωσής του για τη μάθηση από απόσταση μέσω των ΤΠΕ
- την κριτική ανάγνωσή του/αξιολόγηση/τροποποίηση
- την επιμέλειά του σε επιστημονικό, γλωσσικό και καλλιτεχνικό επίπεδο
- την μετατροπή του σε ηλεκτρονική μορφή (ηλεκτρονική σελιδοποίηση)

Ο χρόνος υλοποίησης των τριών τόμων είναι τα δύο χρόνια εκτός από τον τέταρτο τόμο που χρειάστηκε τέσσερα χρόνια για να τελειώσει.

Όσον αφορά στη δομή του, ακολουθείται το μοντέλο κατηγοριοποίησης West-Lionaraki, το οποίο βασίζεται σε παιδαγωγική και κονστрукτιβιστική μέθοδο, θέτοντας στο επίκεντρο τις ιδιαιτερότητες των σπουδαστών, τις επιθυμίες, τις ανάγκες και τις προσδοκίες τους.

Συγκεκριμένα, τα **προκείμενα** (σκοπός, προσδοκώμενα αποτελέσματα, έννοιες-κλειδιά, εισαγωγικές παρατηρήσεις), είναι σαφή, απλά, ελκυστικά και καθοδηγούν τον ενήλικα σπουδαστή να οργανώσει τη μελέτη του και να προβεί σε επιλογές υπερβαίνοντας τις δυσκολίες που προκύπτουν. Η διαμόρφωσή τους διευκολύνει τη μελέτη και εξοικονομεί χρόνο. Τα **μετακείμενα** (συνόψεις, βιβλιογραφία, οδηγός για περαιτέρω μελέτη, παράρτημα) οργανώνουν μνημοτεχνικές εμπέδωσης της ύλης, δημιουργώντας κίνητρα συνέχισης της μελέτης σύμφωνα με τα κοινωνικά και ψυχολογικά χαρακτηριστικά των ενηλίκων σπουδαστών. Το **κείμενο-κορμός** διανθίζεται με παρακείμενα (χάρτες, εικόνες, σχεδιαγράμματα) που ξεκουράζουν τον ενήλικα σπουδαστή, εντείνουν το ενδιαφέρον του και διευκολύνουν την εμπέδωση του κειμένου. Τα **επικείμενα** επεξηγούν απλά, λιτά τις δύσκολες έννοιες, αντικαθιστώντας έως ένα βαθμό τον διδάσκοντα και διευκολύνοντας την απομονωμένη, ανεξάρτητη/αυτόνομη μελέτη. Στις δραστηριότητες, έχουν ληφθεί υπόψη οι δεξιότητες, η γνώση που ήδη κατέχουν οι σπουδαστές και αξιοποιούνται οι εμπειρίες τους. Το κείμενο ενσωματώνοντας τη λειτουργία της διδασκαλίας υιοθετεί ύφος λιτό, σαφές με οικεία ρήματα τρίτου πληθυντικού που δίνουν την αίσθηση της συνομιλίας του συγγραφέα με τον σπουδαστή/αναγνώστη για να μετριαστεί η αρνητική αίσθηση της κοινωνικής απομόνωσής του.

Σύμφωνα με αυτά, το μαθησιακό υλικό πληροί τις προϋποθέσεις δημιουργίας του, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην ικανοποίηση των σπουδαστών και στην παρακίνησή τους να συνεχίσουν το εγχείρημά τους και να ολοκληρώσουν το στόχο τους. Αυτή η προτροπή για την ολοκλήρωση της κατάκτησης της γνώσης έχει αντίκτυπο πρωτίστως στη ποιότητα του μαθησιακού υλικού και δευτερευόντως στην αξιοπιστία και αναγνωρισιμότητα αυτού του εναλλακτικού τρόπου μάθησης και τέλος στην βιωσιμότητα του εκπαιδευτικού οργανισμού που υιοθετεί την εξ αποστάσεως μάθηση.

Η μελέτη περίπτωσης του μαθησιακού υλικού " Επισκόπηση στη Δυτική Τέχνη I : Μελετώντας την τέχνη από την αρχαιότητα ως τον μεσαίωνα"(a survey of western art I: looking at art from the ancient times to the middle ages), πρόγραμμα Ιστορία της Τέχνης (Art History), Ανθρωπιστικές Σπουδές, Athabasca University of Canada.

Σε αυτή τη μελέτη, θεωρήθηκε σκόπιμη και η αναφορά σε μαθησιακό πακέτο του πανεπιστημίου Athabasca, που χρησιμοποιεί διαφορετικό στυλ διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού αμιγώς για εξ αποστάσεως μάθηση σε σχέση με τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και συγκεκριμένα σε σχέση με το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Πάτρας. Επίσης, αυτό επιλέχθηκε επειδή προσφέρει υπηρεσίες εξ' αποστάσεως μάθησης σε επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης και σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο εκπαίδευσης και αποτελεί κατάλληλο παράδειγμα πρακτικής του αμερικανικού στυλ συγγραφής συγκριτικά με το ευρωπαϊκό στυλ διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού.

Το επιλεγμένο πρόγραμμα σπουδών είναι παρόμοιο με εκείνο του ΕΑΠ (Ανθρωπιστικές Σπουδές-Ιστορία Τέχνης) και το μαθησιακό υλικό αποτελεί πακέτο προγράμματος προπτυχιακών σπουδών του Athabasca, όπως ακριβώς και του ΕΑΠ για να δημιουργηθεί ίδιο υπόβαθρο σύγκρισης των δύο πακέτων.

Συγκεκριμένα, διερευνάται το συγκεκριμένο πακέτο σε επίπεδο δομής, μορφής και περιεχομένου ανάλογα με το πακέτο ΜΥ του ΕΑΠ. Αυτό το πακέτο ΜΥ αποτελείται από υλικό που διανέμεται διαδικτυακά, δηλαδή εμπεριέχει έναν τόμο ανάγνωσης που είναι ένα είδος ηλεκτρονικού βιβλίου (e-textbook) με διαδικτυακό βίντεο, και διαδικτυακές πηγές υλικού που περιλαμβάνουν:

- διαδικτυακή συμβουλευτική
- διαδικτυακή βοήθεια
- χρονοδιάγραμμα προόδου του κάθε μαθητευόμενου,
- ερωτηματολόγιο αυτοαξιολόγησης (15% της συνολικής βαθμολογίας της θεματικής ενότητας)
- διαδικτυακή εργασία (15% της συνολικής βαθμολογίας της θ.ε.)
- διαδικτυακές εξετάσεις εξαμήνου (35% της συνολικής βαθμολογίας της θ.ε.)
- διαδικτυακές τελικές (35% της συνολικής βαθμολογίας της θ.ε.)

Το e-textbook αποτελεί το βασικό κομμάτι της ύλης, είναι ένας συλλογικός ψηφιακός τόμος, ο οποίος περιλαμβάνει 8 μαθήματα (Davies et al., 2011). Αυτά κατηγοριοποιούνται πρωτίστως ως προς τη χρονολογική σειρά και δευτερευόντως ως προς τους σημαντικούς πολιτισμικούς τόπους που διακρίθηκαν στην τέχνη της εκάστοτε χρονικής περιόδου. Η διαμόρφωσή του περνάει από πέντε στάδια (πίν.1) που αρχίζουν με τον σχεδιασμό εικόνων με βάση το υλικό που προορίζεται για την εξ αποστάσεως μάθηση και τελειώνουν με το τελικό προϊόν πολυμέσων. Εκτός από το κείμενο-κομμάτι, περιλαμβάνει:

- τα σχόλια των συγγραφέων για να προκαλέσουν την κριτική σκέψη
- υπερκείμενο με εικόνες και κείμενα που αναφέρονται σε αυτό αλλά και σε άλλα κείμενα-κομμάτια
- αντιπαράθεση εικόνων
- αναφορά αντίθετων θεωριών για το ίδιο θέμα
- αποδόμηση ισχυρών θέσεων/αντιλήψεων
- 100 έργα με σχόλια και σύντομη ανάλυση
- Σύστημα που επιτρέπει στους μαθητευόμενους να δημιουργούν τους δικούς τους συνδέσμους και να έχουν την δυνατότητα για τις δικές τους διαδικτυακές συζητήσεις. Δηλαδή, οι μαθητευόμενοι έχουν την δυνατότητα δόμησης ενός κοινού δωματίου συζήτησης σε απεριόριστο χωροχρόνο.

Το e-textbook εκδίδεται και σε έντυπη μορφή, και η προαιρετική αγορά του βαρύνει τους μαθητευόμενους (courses of Art History (ARHI) 201. www.athabasca.ca, 2015). Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται συγκριτικά τα σημαντικά στοιχεία των δύο πακέτων μαθησιακού υλικού αμερικανικού και ευρωπαϊκού στυλ συγγραφής:

Πίνακας 2: χαρακτηριστικά διαμόρφωσης ΜΥ ευρωπαϊκού και αμερικανικού στυλ

Χαρακτηριστικά στοιχεία ΜΥ για την εξΑΜ	Ελληνικό Πανεπιστήμιο, Πάτρα	Ανοικτό Athabasca university, Canada
Μεθοδολογία	εξΑΜ	εξΑΜ
Επίπεδο σπουδών	πτυχιακό	πτυχιακό
Σχολή	Ανθρωπιστικών Σπουδών	Ανθρωπιστικών Σπουδών
Πρόγραμμα	Ελληνικός Πολιτισμός	Ιστορία της Τέχνης
Θέμα	Τέχνες I: ελληνικές εικαστικές τέχνες-επισκόπηση αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας	Επισκόπηση στη δυτική τέχνη I:Μελετώντας την τέχνη από την αρχαιότητα ως τον μεσαίωνα
Πακέτο ΜΥ	1. Έντυπο ΜΥ που διατίθεται δωρεάν μέσω ταχυδρομείου : • 4 συλλογικοί τόμοι/εγχειρίδια με	1. Έντυπο ΜΥ: • 1 συλλογικός τόμος που διατίθεται επι πληρωμή σε βιβλιοπωλεία 2. Διαδικτυακό e-textbook:

	προσδοκώμενα αποτελέσματα, εικόνες, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης	<ul style="list-style-type: none"> • Κείμενο-κορμός με σχόλια, υπερκείμενα, έργα, παράθεση αντίθετων θεωριών, συνδέσμους για διαδικτυακή συζήτηση μαθητευομένων • Διαδικτυακό χρονοδιάγραμμα προόδου • Αυτοαξιολόγηση • Εργασία • Εξετάσεις εξαμήνου και τελικές
	<ul style="list-style-type: none"> • Χρονοδιάγραμμα μελέτης • 4 εργασίες • Φυλλάδιο οδηγιών 2. Διαδικτυακή ψηφιακή έκδοση του έντυπου ΜΥ (4τόμοι) <ul style="list-style-type: none"> • Διαδικτυακή πλατφόρμα κατάθεσης των εργασιών • Διαδικτυακή αξιολόγηση θεματικών ενοτήτων και διδασκαλίας 	
Χρόνος κυκλοφορίας ΜΥ Στάδια διαμόρφωσης ΜΥ	2001 χωρίς επικαιροποίηση	2011,6 ⁿ αναθεώρηση 2015
	3: με προτεραιότητα τη μετατροπή του θεματικού υλικού σε ΜΥ ειδικό για την εξΑΜ και με τελικό προϊόν την έκδοση έντυπου υλικού	5: με προτεραιότητα τον σχεδιασμό εικόνων ανάλογα με το θεματικό υλικό και με τελικό προϊόν την έκδοση e-textbook εμπλουτισμένο με πολυμέσα και υπερσυνδέσμους
Μέθοδος μάθησης ΜΥ	Ανακαλυπτική μέσω της έρευνας(κυρίως βιβλιογραφική)	βασισμένη κυρίως στην παρατήρηση και στη διάδραση

Συμπέρασμα

Η εξ αποστάσεως μάθηση ως εναλλακτικός τρόπος μάθησης στηρίζεται στη χρήση των ΤΠΕ, απευθύνεται σε ευρύ, ετερόκλητο κοινό σπουδαστών και έχει ως πυρήνα της το μαθησιακό υλικό. Αυτό διαμορφώνεται από ομάδα ή από ομάδες ειδικών διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων. Η δημιουργία του ακολουθεί δύο τάσεις, αυτή που εντοπίζεται στην Αμερική και εστιάζει στις ΤΠΕ και στα πολυμέσα για τη διαμόρφωση ΜΥ ειδικού για την εξΑΜ και εκείνη που κυριαρχεί στην Ευρώπη και δίνει προτεραιότητα στη μετατροπή του θεματικού υλικού σε έντυπο μαθησιακό υλικό που διαμορφώνεται ειδικά για την εξ αποστάσεως μάθηση, το οποίο αποτελεί τη βάση δημιουργίας διαφορετικών μορφών παρουσίασής του. Και οι δύο τάσεις εφαρμόζονται με επιτυχία κυρίως σε πανεπιστημιακά ιδρύματα όπως είναι το Athabasca University στον Καναδά (Αμερική) και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο στην Πάτρα (Ελλάδα).

Αυτές οι δύο προσεγγίσεις διαμόρφωσης ΜΥ έχουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. Η ευρωκεντρική προσέγγιση στρέφεται προς την ομάδα-στόχο των εν δυνάμει μαθητευομένων και με βάσει ένα μοντέλο προφίλ αυτού του ποικίλου κοινού διαμορφώνει το μαθησιακό υλικό στοχεύοντας στην προσέλευση μαθητευομένων-πελατών. Υπερτερεί στον σχεδιασμό και στη συγγραφή ΜΥ για την εξΑΜ με βάση τις κατάλληλες παιδαγωγικές μεθόδους και αρχές εκπαίδευσης

ενηλίκων αλλά υστερεί στην χρήση των ΤΠΕ και των πολυμέσων στο έπακρο για τη δημιουργία ελκυστικού, ευέλικτου και συνεχώς αναθεωρημένου ΜΥ που θα διατηρήσει ζωντανό το ενδιαφέρον των μαθητευόμενων και θα μειώσει τις διαρροές (dropouts). Η αμερικανοκεντρική προσέγγιση προσανατολίζεται προς τη χρήση των ΤΠΕ στο έπακρο, διαμορφώνοντας ΜΥ για εξΑΜ πολυμορφικό, με υπερσυνδέσμους και διαδραστικές ασκήσεις, το οποίο συνεχώς ανανεώνεται και επικαιροποιείται, αλλά θέτει σε δεύτερη μοίρα το κοινό στο οποίο απευθύνεται το ΜΥ, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται ένα προϊόν βιομηχανοποιημένο που δεν συνάδει με τις ανάγκες, απαιτήσεις και προσδοκίες του κάθε μαθητευόμενου ή της κάθε ομάδας μαθητευόμενων όπως έχει παρατηρηθεί στην ευρωπαϊκή προσέγγιση.

Άρα, και στις δύο εφαρμογές και κυρίως στην Ευρωπαϊκή τάση διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού παρατηρούνται ελλείψεις που χρίζουν βελτίωσης. Το ευρωκεντρικό στυλ διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού θα πρέπει να στραφεί προς το αμερικανοκεντρικό στυλ δίνοντας περισσότερη έμφαση στη σημαντικότητα της χρήσης των ΤΠΕ για τη διαμόρφωση και τη παρουσίαση μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση. Το αμερικανοκεντρικό στυλ θα πρέπει να εστιάσει περισσότερο σε έναν πυρήνα κειμένου με παιδαγωγικές αρχές και με κύριο στόχο τον σπουδαστή.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Αυτή η θεωρητικού επιπέδου εργασία τόνισε ένα πρόβλημα που παρατηρείται στον Ευρωπαϊκό χώρο της εξ αποστάσεως μάθησης και αφορά στην έλλειψη της χρήσης των ΤΠΕ στο έπακρο για τη διαμόρφωση και παρουσίαση μαθησιακού υλικού για την εξ αποστάσεως μάθηση.

Σε αυτό το πλαίσιο, εγείρονται θέματα που αξίζουν να μελετηθούν σε βάθος όπως είναι η συγκριτική αξιολόγηση της ευρωπαϊκής τάσης διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού σε σχέση με την αμερικανική τάση διαμόρφωσης μαθησιακού υλικού.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Anderson Terry (2008). Social Software to Support Distance Education Learners. In *The Theory and Practice of Online Learning*, pp.221. Canada: Athabasca University Press.
- Davies, Penelope J. E., Walter B. Denny, Frima Fox Hofrichter, Joseph Jacobs, Ann M. Roberts and David L. Simon. *Janson's History of Art: The Western Tradition*. 8th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2011.
- Caplan D., & Graham R. (2008). The Development of Online Courses. In Anderson Terry, *The theory and practice of online learning*. Canada: Athabasca University Press.
- Merriam Sharan B. and Caffarella Rosemary S. (1991). Adult Development and the Learning Experience. In S. B. Merriam et al., (ed.), *Learning in adulthood*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Courses of Art History (ARHI) 201. <http://www.athabasca.ca/syllabi/arhi/arhi201.php>: it was browsed on 22/09/2015.
- Ασδεράκη Φ. (2008). *Ευρώπη και Παιδεία. Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης*. Αθήνα: εκδ. Ι. Σιδέρης.
- Γκιόσιος Ι., Κουτσούμπα Μ. (2005). Θεωρητικές προσεγγίσεις στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού στην ΑεξΑΕ. Στο Α. Λιοναράκης, (επιμ.) *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*, σελ.43-60. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Eurostat, έκθεση για τη δια βίου μάθηση 2012- Ευρώπη 2020. Προσπελάστηκε στις 15 Ιανουαρίου, 2015 από: <http://www.gsae.edu.gr/el/politikes-dvm>
- Λιοναράκης Α. (2009). Προσεγγίσεις για ποιοτική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: «τι μαθαίνουν οι μαθητές», «πως το μαθαίνουν», και «τι είναι ικανοί να κάνουν με αυτό που έμαθαν», Αθήνα.
- Ματθαίου Δ. (2012). Συγκριτική Σπουδή της Εκπαίδευσης, Θεωρήσεις, Ζητήματα, Διεθνείς Εκπαιδευτικές Τάσεις και Πολιτικές. Αθήνα: εκδ. του ιδίου

- Παντανό-Ρόκου Φράνκα (2002). *Διδασκαλία από απόσταση με χρήση υπερμέσων. Σχεδιασμός παιδαγωγικών μοντέλων και διαδικασιών επικοινωνίας*. Αθήνα: εκδόσεις Κριτική Α.Ε.
- Πασιάς Γ. (2006). *Ευρωπαϊκή Ένωση και Εκπαίδευση. Η Στρατηγική της Λισαβόνας. Εκπαιδευτικός Λόγος και Πολιτικές* (2000-2006), τόμος Β'. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.
- Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό. Ανακτήθηκε στις 18 Ιουλίου, 2015 από: <http://www.eap.gr/view.php?artid=746>
- Τριβέλλα Α. (2015). Οι ιδιαιτερότητες της εξ αποστάσεως μάθησης στη διαμόρφωση μαθησιακού υλικού. Διπλωματική εργασία. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, ΕΚΠΑ.
- Χαρτοφύλακα Α-Μ (2011). Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Ανοικτής και εξ'Αποστάσεως Εκπαίδευσης: διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου, Διδακτορική Διατριβή. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.